

MASKULINA

1. p. pl. (vzor: pán, muž, předseda)

- koncovka **-i**: názvy zvířat, př. medvědi, psi, klokan

Slováci, plavci, rodáci

- koncovka **-i i -é**: *hosti/hosté, sousedi/sousedé*

přejatá substantiva, jejichž sufix obsahuje *t, d*, př. *demokrati/demokraté*

- koncovka **-é**: *lid*, jména na *-an*, př. *Pražané*

jména na *-el, -tel*, př. *manželé, andělé, přátelé, činitelé*

jména na *-ita, -ista, -asta*, př. *husité, houslisté, žurnalisté*

- koncovka **-i i -ové**: *páni/pánové, muži/mužové, Češi/Čechové, svědci/svědkové, historici/historikové*

jména na *-ota, -eta*, př. *despota*

- koncovka **-ové**: *hrdinové, předsedové, sluhové...*

křestní jména a příjmení: *Karlové, bratři Čapkové*

jména národů, př. *Dánové, Irové*

substantiva přejatá, př. *ekonomové*

6. p. pl. (vzor: hrad, pán)

- koncovka **-ech**: základní ve spisovném jazyce, př. *v sadech, na dvorech, o bratrech*

- koncovka **-ích**: hlavně jména na *-k, -g, -h, -ch*, př. *na březích, o hoších*

- koncovka **-ách**: je možná vedle koncovky *-ích*, zvláště u jmen na *-ček, -ek*, př. *v balíčkách/balíčcích*

- pouze *-ách* je u slov plech (záměna s pleší) a šachy; rovněž v ustáleném spojení *jako ve snách, jde to jako na drátkách*

kolísání ve skloňování mezi vzory: hrad/stroj

- *kotel, plevel, kužel, tmel, loket...*

- jména na *-en*, př. *hřeben, kámen, ječmen, kmen, kořen, křemen, pramen, plamen, týden, řemen*,

v množném čísle už mají skloňování tvrdé, tedy vzor „hrad“

kolísání v životnosti

bacily/bacili, mikroby/mikrobi, ledoborce/ledoborci, uzenáče/uzenáci, slanečky/slanečci,

činitele/činitelé, sledě/sledí

slova zakončená na měkký konsonant *-c*: *tác, punc, kec...* se skloňují jako „hrad“, tj. *tácy, puncy...*

ALE slova podle vzoru „předseda“ se po souhláskách měkkých píše **-i**: *paňáca – paňáci, Nohavica – Nohavici*

Pamatuj! V koncovce -ovi je vždy u substantiv měkké <i>i/í</i> , vyskytuje se pouze u rodu mužského životného!
--

manžel: manžel, -a, 5. sg. – *manželi!*

1. pl. *manželé* význam „ženatí muži“: *manželé/manželové* – dle „pán“ (vidím manžely), ale ve významu „manž. pár“: (ti) *manželé Novákovi*

skloňování pro oba významy: 4. p. *manžele* i *manžely*, 6. p. *manželech* i *manželích*, 7. p. *manželi* i *manžely*

anděl – dle „pán“, pouze v 5. sg. dle vzoru „muž“ (*anděli!*), 4. a 7. pl. (s pány) s *anděly*, o *andělech* (ale ani koncovku -ích nelze hodnotit jako nespisovnou, objevuje se v úzu mluvčích)

kotel, kužel: s *kotli* i *kotly*, s *kuželi* i s *kužely*, s *koráli* i s *korály*

host: skloňování dle „pán“, v pl. částečně podle vzoru „kost“ (knižní); 1. p. množ. č. – *hosté/hosti* (hovor.), 2. p. – (bez) *hostů* (pánů) i *hostí*, 3. p. – *hostům*, 4. p. – *hosty*, 6. p. – (o) *hostech*, 7. p. – (s) *hosty*

Vašica, Nohavica, Lasica, Máca – příjmení skl. dle „předseda“ v 2. p. sg. tvary s -i: bez *Vašici, Máci, Nohavici* (ale bez *Lorky, Petrarky* i *Lorcy, Petrarcy*)

Dni, dny ubíhaly. × **Dnové ubíhali.** (archaicky, básnicky)

Koně, rodiče, lidičky mají vždy shodu podle mužského životného.

FEMININA

Skica („žena“) – bez *skici*

Substantivum „skica“ (dle vzoru žena) a kolísání mezi vzorem „žena“ a „růže“:

	sg.	pl.		sg.	pl.
1. p.	<i>Skica – Káča</i>	<i>(ty) skici – Káči</i>	1. p.	<i>piraňa</i>	<i>piraně</i>
2. p.	<i>skici – Káči</i>	<i>skic</i>	2. p.	<i>(bez) pirani/piraně</i>	<i>piraní</i>
3. p.	<i>skici/skice</i>	<i>skicám – Káčám</i>	3. p.	<i>pirani/piraně</i>	<i>piraním</i>
4. p.	<i>skicu</i>	<i>skici – Káči</i>	4. p.	<i>piraňu</i>	<i>piraně</i>
6. p.	<i>(o) skici/skice</i>	<i>(o) skicách</i>	6. p.	<i>(o) pirani/piraně</i>	<i>piraních</i>
7. p.	<i>(se) skicou</i>	<i>(se) skicami</i>	7. p.	<i>(se) piraňou</i>	<i>piraněmi</i>

7. p. pl. u jmen rodu ženského koncovka **-ami/-emi/-mi**, nespisovně je -ama/-ema/-ma
POUZE s **rukama**, s **nohama** (koncovky dvojného čísla) ve významu část těla, v ostatních významech koncovky podle vzoru „žena“

ruce – **rukou**/ruk – *rukám* – ruce – ruce – **rukou**/rukách – **rukama**/rukami

nohy – **nohou**/noh – *nohám* – nohy – nohy – **nohou**/nohách – **nohama**/nohami

berla ve významu biskupská berla má tvary podle vzoru „žena“ *plno biskupských berel*

berla ve významu pomůcka k chození se skloňuje podle „růže“ *neobejde se bez berlí*

téměř paralelní tvary podle vzorů „žena“ a „růže“ má **studna/studně** (*G studny/studně, D (studně)/studni, A studnu/studni, L o (studně)/studni, I studnou/studní*)

jedinou dvojí koncovku má vzor „růže“ v 2. pl.: bez *ruží/ulic*

jako „ulice“: slova na -ice, př. *lavic*, ojediněle *chvil, košil*

jako „růže“/„ulice“: přejatá slova na -ice, př. *definici/definic, pozici/pozic*

slova na -yně, př. *jeskyňi/jeskyň, kuchyňi/kuchyň*

ovcí/ovec

husa: v G. pl *hus* i *husí*

práce: spisovné jsou pouze tvary *pracím, pracích*

kolísání mezi vzory „píseň“ a „kost“

- slova zakončená na *-st*, př. *lest, pelest, pěst, past, oblast...* mají ve 3. a 6. pl. také tvary podle „píseň“, př. *pěstem/pěstím*
- př. *ocel, nit, trať, loď, pečeť, čtvrt, huť, pouť, závrať, čeled, kaprad, žerd, modř, žluč, čtvrt, peruť* mají

v 2. sg, 1. a 4. pl. také tvary podle „píseň“, př. *nitě/niti, ocele/oceli*

- př. *noc, moc, chuť, lež, myš, veš, ves...* ve 3., 6. (7.) pl. jen tvary podle „píseň“
př. *myším, myších, myšmi; mocím, mocích, mocemi...*

podle vzoru „žena“ se skloňují: *Tatry, Alpy, kalhoty, plavky, narozeniny, Beskydy* (do *Beskyd* i *Beskydů*)...

podle vzoru „růže“ (ulice): *housle, Nusle, Sušice, Budějovice* (*Budějovicím* i *Budějovicům*), *Krkonoše...*

Vánoce a Velikonoce jen *Velikonocům* a *Vánocům*, ale s *Vánoci/Vánocemi* a *Velikonoci/Velikonocemi*
Hromnice jen *Hromnicím/Hromnicům*

NEUTRA

Oči, uši, kolena, ramena, prsa – části těla po dvou (viz také *ruce, nohy*), tedy 2., 6. *ramenou, kolenou, prsou*, ale i tvary analogické:

	sing.	pl.	
1. p.	rameno, rámě	ramena	Podoby <i>símě (sémě), rámě, břímě, plémě, témě, slémě</i> mají ráz knižní a používají se spíše v přeneseném smyslu: <i>rámě spravedlnosti, břímě povinností</i> . Tvary <i>písmě, jmě</i> a <i>výmě (vémě)</i> zastaraly zcela.
2. p.	ramena, ramene	ramen, ramenou	
3. p.	rameni, ramenu	ramenům	
4. p.	rameno, rámě	ramena	
5. p.	rameno, rámě	ramena	
6. p.	rameně, rameni, ramenu	ramenech, ramenou	
7. p.	ramenem	rameny	

Dvojně tvary u *oko, ucho* v celém skloňování množného čísla:

1., 4. *oči, uši*

2. *očí, uší*

3. *očím, uším*

6. (o) *očích, uších*

7. *očima, ušima*

(pravidelné tvary: *oka, ucha, ok, uch...*)

6. sg. (město)

- koncovka **-u**: po ránu, po právu...

jména zakončená na *-ko, -go, -cho, -ho*, př. *městečku, uchu, jablku...*

-ro, př. *mokru, vedru*

-mo, -ivo, -stvo, př. *pásmu, barvivu*

- koncovka **-e(ě)**: v blátě, na prkně...
jména na *-dlo, -lo*, př. po jídle, na kole...
- koncovka **-u** i **-e**: v mléku i v mléce, ve jménu i ve jméně (pouze ve jménu zákona, ve jménu Otce..., ale udělal chybu ve svém jméně/jménu), v pouzdru i v pouzdře...

Projevují se určité tendence (týká se i maskulin):

- v konkrétním smyslu *-e/-ě*, v abstraktním *-u*: *ve výkladě* (obchodu) × *při výkladu* (látky)
- při tzv. temporálu či lokativu: *na jaře* × *po jaru*, *v létě* × *po létu*, *na plátně* × *o plátnu*, *na východě* × *po východu*, *na papíře* × *po papíru*
- koncovka *-e/-ě* se uplatňuje u jmen, která mají v genitivu *-a*: *v Benešově*, *v lese*, *v klášteře*, *na ostrově*
- koncovka *-e/-ě* je běžnější na Moravě; jedná se o dost individuální záležitost
- cizí slova mají už vesměs *-u*, *-e/-ě* ustupuje, protože vyžaduje alternaci konc. konsonantu (podobně ustupuje i *-a*)

6. pl

- koncovka **-ech**, základní
- koncovka **-ách**: jména na *-ko, -go, -ho, -cho*, př. o tangách, v suchách...
- koncovka **-ích**: také u jmen na *-ko* a zvláště *-isko*, př. o jablkách i o jablcích...

Vzor kuře: rozšíření kmene v nepřímých pádech o **-et-** v sg., **-at-** v pl. ve všech pádech

Patří sem *názvy mláďat a zvíře, koště, vole, doupe, poupě, dítě, hrabě, kníže, rajče, prase, nemluvně, dvojče...*

Semeno, břemeno, rameno, plemeno, temeno, písmeno se mohou v sg. skloňovat jako *město (semena)* nebo jako *moře (semene)*.

Lýtka, bedro, dvířka, vrátka – pravidelné tvary, ve 3., 6., 7. pl. možné taky podle *žena*: *s lýtky i s lýtkami*